

ПРОЕКТ USAID “УКРАЇНА: ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА”
ЦЕНТР ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ РЕФОРМ

**ЯК І КОЛИ МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ?**

оновлене видання

Київ-2011

**Рекомендовано до друку Науково-програмною радою
Центру політико-правових реформ**

Науковий редактор – Н. І. Петрова

**ЯК І КОЛИ МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ
ЛЮДИНИ? /Автори-упорядники Р.О. Куйбіда, Т.В.Руда. – Київ, 2011. - 56 с.**

У брошурі доступною для широкого загалу читачів мовою описано порядок звернення до Європейського суду з прав людини за захистом від порушень з боку держави. Брошура містить загальну інформацію про Конвенцію та гарантовані нею права, відомості про процедуру в Суді. Роз'яснюється, хто та у яких випадках може звертатися до Європейського суду з прав людини, як правильно оформити заяву для звернення до Суду, як виконуються його рішення.

У пораднику також поміщено витяги з офіційного пакету документів для осіб, які звертаються до Європейського суду з прав людини.

Видання розраховане на широке коло читачів, кожен з яких може бути потенційним заявником до Європейського суду з прав людини, а також адвокатів, студентів і викладачів права та кожного, кого цікавлять міжнародні механізми захисту прав людини.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ “УКРАЇНА: ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА”

Це видання здійснене за підтримки американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Погляди авторів, викладені у цьому виданні, не обов'язково відображають думку Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки.

(с) USAID, 2011

(с) Центр політико-правових реформ, 2011

(с) Т.В. Руда, 2011

ЗМІСТ

Коли можна звернутися до Європейського суду з прав людини?.....	4
Що саме може бути оскаржено до Суду?.....	4
Що таке Європейська конвенція про захист прав людини і які права та свободи вона гарантує?	5
Що означає вичерпання усіх національних засобів юридичного захисту?	12
Який строк звернення до Суду?.....	13
Яка компетенція Суду?.....	14
Як працює Суд?.....	15
Хто може звернутися до Суду?.....	16
Чи потрібно мати представника?.....	17
Як реалізувати своє право на звернення?	18
Як правильно оформити звернення?	19
Як одержати тимчасовий захист?.....	21
Як захистити особисті дані, звертаючись до Суду?	22
Коли заява вважається поданою?	23
Як швидко Ви отримаєте відповідь Суду?	24
Які заяви є неприйнятними?	25
Яка процедура розгляду Судом справи по суті?.....	26
Яким може бути рішення Суду по суті справи?.....	28
Чи можна оскаржити рішення Суду?.....	29
Коли рішення Суду підлягає виконанню?	30
Як виконують рішення?.....	30
Хто контролює виконання рішень Суду?.....	32
Пояснювальна нотатка для осіб, які бажають звернутися до Суду	34
Бланк заяви для звернення до Європейського суду з прав людини	40
Інструкція для осіб, які заповнюють формуляр заяви до Європейського суду з прав людини	50
Бланк довіреності на представництво у Європейському суді з прав людини.....	55

КОЛИ МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ?

Конституція України гарантує кожному право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна (ч. 4 ст. 55).

Однією з найефективніших міжнародних судових установ, до яких мають право звертатися громадяни України, є Європейський суд з прав людини, юрисдикція якого визнана нашою державою.

Мабуть, багато хто знає про цю установу, але коли і як можна звернутися до Європейського суду з прав людини, – відомо далеко не всім. Недостатність інформації часто приводить до того, що ми переоцінюємо можливості цього суду, помилково вважаючи, що подати скаргу до нього можна у будь-якому випадку, коли ми вважаємо, що наші права порушено.

Звернутися до Європейського суду з прав людини (далі – Суд) можна лише за таких умов:

- 1) Ви маєте намір оскаржити поведінку держави, яка сама порушила Ваше право чи свободу або не забезпечила їх захисту;
- 2) йдеться про порушення права чи свободи, що гарантується Європейською конвенцією з прав людини;
- 3) Ви вичерпали усі доступні Вам ефективні національні засоби юридичного захисту,
- 4) Ви не пропустили строку звернення до Суду;
- 5) Ваша справа ще не розглядалася Судом з тих самих підстав і Ви не використовуєте інший міжнародний механізм захисту своїх прав.

ЩО САМЕ МОЖЕ БУТИ ОСКАРЖЕНО ДО СУДУ?

У Європейському суді з прав людини (далі – Суд) можна оскаржити лише **поведінку (рішення, дії, бездіяльність) держави в особі її органів, установ, організацій, посадових осіб чи інших владних суб'єктів**. Європейський суд з прав людини до поведінки держави прирівнює і діяльність органів місцевого самоврядування. Ви можете оскаржити рішення, дії або бездіяльність держави в особі як одного, так і кількох

вказаних суб'єктів (наприклад, Ви одночасно можете подати скаргу і на дії органу виконавчої влади щодо порушення Ваших прав, і на діяльність суду, в результаті якої Ви не одержали належного захисту).

Зверніть увагу: Європейський суд з прав людини розглядає заяви щодо порушень лише тих прав та свобод, що гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини.

Відповідачем у Суді завжди є уряд держави, проти якої подається заява. Україну як відповідача у Європейському суді з прав людини представляє Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини (<http://www.minjust.gov.ua/0/8030>).

Слід мати на увазі, що розгляд скарг на дії приватних осіб або держав, які не є учасницями Європейської конвенції про захист прав людини, не належить до компетенції Суду. Наприклад, якщо Ваш спір виник щодо невиплати заробітної плати на приватному підприємстві, з приводу меж земельної ділянки з Вашим сусідом, або щодо розподілу спадщини, – до Європейського суду з прав людини звертатися немає сенсу. Лише, якщо при розгляді цих чи інших питань національні (тобто українські) органи, зокрема суди, порушили Ваше право на справедливий судовий розгляд або інше право, що гарантоване Європейською конвенцією про захист прав людини, тоді Ви маєте можливість звернутися до Суду. При цьому порушенням може бути визнано також незабезпечення державою ефективного захисту Ваших прав, що гарантуються зазначеною Конвенцією.

ЩО ТАКЕ ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ЯКІ ПРАВА ТА СВОБОДИ ВОНА ГАРАНТУЄ?

Як вже зазначалося, Європейський суд з прав людини розглядає лише скарги щодо порушень прав та свобод, гарантованих Європейською конвенцією про захист прав людини (повна назва – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод). Конвенція була схвалена у 1950 р. Комітетом міністрів Ради Європи, а у 1953 р., після того як її ратифікували вісім держав, Конвенція набрала чинності. Україна як член Ради Європи ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 р., а набрала чинності Конвенція для України з 11 вересня 1997 р.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод складається з преамбули та 59 статей. Крім того, основний текст Конвенції доповнюють протоколи, які поступово розширюють перелік прав та

свобод або вносять зміни до Конвенції. Із офіційним перекладом українською мовою тексту Конвенції та протоколів до неї можна ознайомитися за цим посиланням http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004&test=sG/kZ2kiqjMl2.

Особливістю Конвенції є те, що вона забезпечує права і основоположні свободи на національному рівні та гарантує дієву та ефективну систему їх захисту на наднаціональному (міжнародному) рівні. Так, приєднавшись до Конвенції наша держава зробила її положення частиною національного законодавства і взяла на себе зобов'язання гарантувати та захищати передбачені Конвенцією права і свободи. Якщо ж Ви вважаєте, що Україна порушила свої зобов'язання, Ви маєте право після вичерпання національних засобів юридичного захисту оскаржити такі дії або бездіяльність до міжнародної судової установи – Європейського суду з прав людини, який здійснює контроль за виконанням Україною взятих за Конвенцією зобов'язань.

Конвенція та протоколи до неї **гарантують такі права і свободи:**

право на життя (стаття 2 Конвенції) – передбачає захист кожної людини від умисного позбавлення життя. Захист цього права не поширюється на випадки коли це було необхідним заходом для:

- порятунку іншої особи щодо якої, особа, яку позбавили життя здійснювала незаконне насильство;
- здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
- для придушення заворушення або повстання при вчиненні правомірних дій;

право на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції) – означає, що жодна людина не може бути позбавлена свободи, за винятком таких випадків і в порядку, передбаченому законом:

- законне ув'язнення особи після засудження її судом;
- законний арешт або затримання особи за невиконання законного рішення суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;
- законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до суду за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

- затримання неповнолітньої особи на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітньої особи з метою допровадження її до компетентного органу;
- законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;
- законний арешт або затримання особи з метою запобігання її не-дозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

Кожна заарештована особа повинна бути негайно повідомлена про підстави арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти неї, а також може ініціювати перед судом питання про законність позбавлення свободи, яке має бути без зволікання розглянуте судом. Якщо позбавлення свободи є незаконним, суд повинен звільнити особу;

право на справедливий суд (стаття 6 Конвенції), яке включає:

- право на доступ до суду у справах про права і обов'язки цивільного характеру, а також справах про кримінальне обвинувачення;
- право на безсторонній та незалежний суд;
- право на суд, встановлений законом;
- право на досудове слідство та судовий розгляд протягом розумного строку;
- право на справедливий і публічний судовий розгляд;
- право на допит свідків в кримінальному провадженні;
- право на обґрунтованість судових рішень;
- презумпцію невинуватості кожного, доки вину у вчиненні кримінального правопорушення не буде встановлено судом;
- право на захист у кримінальному провадженні, право на вільний вибір захисника, а також право на безоплатну допомогу захисника, якщо в особи бракує коштів;
- право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою про характер і причини обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення;
- право на безоплатну допомогу перекладача, якщо обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення не розуміє мови провадження;

- право на виконання судового рішення протягом розумного строку;

право не бути притягненим до суду або покараним двічі у справі про кримінальне правопорушення (стаття 4 Протоколу №7 до Конвенції) – означає, що ніхто не може бути засуджений або покараний за вчинення одного й того самого кримінального правопорушення вдруге, якщо остаточним рішенням суду, ухваленим відповідно до закону, особу було вже виправдано або засуджено за вчинення цього самого злочину. Не є порушенням цього права повторне притягнення особи до суду у тій самій справі у разі виявлення нових обставин або виявлення суттєвих недоліків у попередньому судовому розгляді, які могли вплинути на результати розгляду цієї справи;

право на оскарження у справі про кримінальне правопорушення (стаття 2 Протоколу №7 до Конвенції) – означає, що кожен, кого суд за результатами розгляду справи визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд судом вищої інстанції цього вироку, за винятком установлених законом випадків для незначних правопорушень або коли відповідну особу засудив у першій інстанції найвищий суд, або коли її було визнано винною і засуджено після оскарження виправдувального вироку;

право на відшкодування у разі судової помилки у справі про кримінальне правопорушення (стаття 3 Протоколу №7 до Конвенції) – означає, що особа, яка зазнала покарання має право на відшкодування шкоди у випадках, коли остаточним судовим рішенням її було визнано винною у вчиненні злочину, але згодом на підставі певної нововиявленої обставини було помилувано або рішення було скасовано, якщо тільки не буде доведено, що зазначена невідома обставина не була свого часу виявлена повністю або частково з вини цієї особи;

право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Конвенції) – означає, що ніхто не може втручатися у приватне або сімейне життя людини, порушувати право на недоторканність житла та кореспонденції, крім випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб;

право на шлюб та рівноправність кожного з подружжя (стаття 12 Конвенції, стаття 5 Протоколу №7 до Конвенції) – означає, що кожний чоловік та кожна жінка, які досягли встановленого національним законом шлюбного віку, можуть одружуватися та створювати сім'ю, а також користу-

ватися рівними правами та обов'язками цивільного характеру, пов'язаними зі вступом, перебуванням у шлюбі та його розірванням. Крім того, це право охоплює рівність прав кожного з подружжя щодо виховання спільних дітей, окрім випадків, коли уповноважений орган держави встановлює певні обмеження у реалізації цього права з метою захисту інтересів дитини;

право на свободу думки, совісті і віросповідання (стаття 9 Конвенції) – полягає, зокрема, у тому, що кожен може сповідувати свою релігію, виконувати ритуальні обряди як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно, а також змінювати свої релігійні погляди чи переконання у будь-який час. Це право може мати встановлені законом і необхідні у демократичному суспільстві обмеження в інтересах громадської безпеки, охорони публічного порядку, здоров'я, моралі або захисту прав та свобод інших осіб;

право на свободу вираження поглядів (стаття 10 Конвенції), – зокрема, включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати та передавати інформацію та ідеї без втручання органів держави і незалежно від кордонів. Це право може бути обмежено лише у випадках, встановлених законом та необхідних у демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду;

право на свободу зібрань та об'єднань (стаття 11 Конвенції) – передбачає право на мирні зібрання і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Законом можуть бути встановлені обмеження на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави;

право на ефективний засіб юридичного захисту (стаття 13 Конвенції) – означає, що кожна особа, чиї права або свободи, гарантовані Конвенцією, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту у національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинено особами, які здійснювали свої офіційні повноваження. Відповідним національним органом може бути як адміністративний орган чи його посадова особа, так і суд;

право на захист власності (стаття 1 Першого протоколу до Конвенції) – означає, що кожна людина або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Позбавлення власності може допускатися лише в інтересах суспільства на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Держава може здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів;

право на освіту (стаття 2 Першого протоколу до Конвенції) – означає, що нікому не може бути відмовлено у праві на освіту; держава поважає право батьків забезпечувати таку освіту і навчання відповідно до їхніх релігійних та світоглядних переконань;

право на вільні вибори (стаття 3 Першого протоколу до Конвенції) – означає, що громадяни кожної з держав-членів Конвенції мають право на вільні вибори зрозумілою періодичністю шляхом таємного голосування в умовах, які забезпечують вільне вираження думки народу у виборі законодавчого органу;

свободу пересування (стаття 2 Протоколу №4 до Конвенції) – передбачає, що кожен, хто законно перебуває на території будь-якої держави, в межах цієї території має право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання; кожен є вільним залишати будь-яку країну, включаючи свою власну. На здійснення цих прав не встановлюються жодні обмеження, крім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для забезпечення громадського порядку, запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб.

Крім цього, Конвенція та протоколи до неї **забороняють:**

катування і нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції) – з цієї заборони випливають зокрема такі права: на належне поводження з боку представників держави, на ефективне розслідування випадків катування, на належні умови тримання під вартою, на забезпечення своєчасної та відповідної медичної допомоги тим, хто перебуває під вартою;

застосування покарання без закону (стаття 7 Конвенції) – означає, що особа не може бути визнана винною за вчинення будь-якого кримінального правопорушення на підставі дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення відповідно до національного закону або міжнародного права. Крім того, не може бути призначене більш суворе покарання за кримінальне правопорушення ніж те, що підлягало застосуванню на час його вчинення;

використання рабства і примусової праці (стаття 4 Конвенції) – означає, що ніхто не може триматися у рабстві чи підневільному стані або бути змушений виконувати примусову працю. Однак поняттям „примусова праця” не охоплюється робота, виконання якої вимагається під час тримання в умовах законного позбавлення свободи або під час умовного звільнення; при відбуванні військової або альтернативної служби; служби, яка вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи благополуччю суспільства; будь-яка робота чи служба, яка є частиною звичайних громадянських обов’язків;

дискримінацію особи (стаття 14 Конвенції, Протокол №12 до Конвенції) – означає, що кожен має право користуватися гарантованими правами та свободами без зазнання будь-яких проявів дискримінації за будь-якою ознакою, наприклад за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження або за іншою ознакою;

застосування ув’язнення за борг (стаття 1 Протоколу №4 до Конвенції) – означає, що нікого не може бути позбавлено волі лише на підставі неспроможності виконати своє зобов’язання за договором;

вислання громадян (стаття 3 Протоколу №4 до Конвенції) – ця заборона передбачає, що нікого не може бути вислано з території держави, громадянином якої він є. Також нікого не може бути позбавлено права в’їзду на територію держави, громадянином якої він є;

колективне вислання іноземців (стаття 4 Протоколу №4). Що ж до індивідуального вислання іноземця, який законно проживає на території держави, то це може бути зроблено лише на виконання рішення, ухваленого згідно з законом. Але й у такому випадку іноземець повинен мати можливість наведення доводів проти свого вислання, перегляду його справи, представлення з цією метою перед компетентним органом або перед особою, призначеною таким органом. Іноземець може бути висланий ще до того, як він реалізував ці права, коли таке вислання є необхідним в інтересах публічного порядку або ґрунтується на міркуваннях національної безпеки (стаття 1 Протоколу №7 до Конвенції);

смертну кару або страту (Протокол №6 до Конвенції, який стосується скасування смертної кари), що означає беззастережне скасування смертної кари та відмову від застосування такого покарання або страти.

При зверненні до Суду важливо пам’ятати, що до його компетенції відноситься розгляд та вирішення справ щодо порушень прав і свобод, що

сталися або тривали після набрання чинності Конвенцією чи відповідним протоколом для держави-учасниці.

Таким чином, Ви можете звертатися до Суду з оскарженням лише тих порушень державою Україна прав та свобод, гарантованих Конвенцією, які відбулися **після 11 вересня 1997 р.** (дати набрання чинності Конвенцією для України) або дати набрання чинності для України відповідним протоколом.

ЩО ОЗНАЧАЄ ВИЧЕРПАННЯ УСІХ НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ?

Як правило, Ви можете звернутися до Європейського суду з прав людини, якщо для захисту своїх прав Ви **вичерпали усі ефективні національні засоби юридичного захисту.**

Під **ефективними** національними засобами юридичного захисту слід розуміти визначені законодавством, доступні та результативні процедури, які можуть забезпечити припинення порушень або відшкодування шкоди.

В Україні для оскарження рішень, дій, бездіяльності органів влади можна спочатку звернутися до адміністративного органу вищого рівня (оскарження в адміністративному порядку) або до прокуратури, але це не є обов'язковою передумовою для звернення до національного суду за захистом. Згідно з практикою Європейського суду з прав людини, **не вважаються засобами юридичного захисту, які необхідно обов'язково використати перед зверненням до Суду, несудові процедури, звернення до парламенту, президента, уряду, міністрів, прокуратури або уповноваженого з прав людини.** Наприклад, якщо оскаржуєте рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування, Ви не зобов'язані спочатку звертатися до прокуратури зі скаргою, оскільки прокуратура не має повноважень щодо остаточного вирішення цього питання, а лише може вказати відповідному органу на допущене ним порушення законодавства при прийнятті рішення. Тому національні засоби юридичного захисту будуть вичерпані, навіть якщо Ви не застосовували оскарження в адміністративному порядку чи до прокуратури, але пройшли усі доступні судові інстанції, однак захисту своїх, гарантованих Європейською конвенцією з прав людини, прав чи свобод так і не отримали.

За загальним правилом, свідченням того, що Ви використали усі наявні засоби національного захисту, є оскарження Вами судового рішення до

суду касаційної інстанції та одержання рішення цього суду (зокрема, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ – щодо кримінальних та цивільних справ, Вищого адміністративно-го суду України – щодо адміністративних справ, та Вищого господарсько-го суду України – в господарських справах). Щодо категорій справ, у яких судові рішення відповідно до вимог процесуального закону не підлягають апеляційному чи касаційному оскарженню, про використання усіх можливих засобів національного захисту буде свідчити рішення суду останньої інстанції у конкретній справі.

Важливо також знати, що коли **національні засоби юридичного захисту відсутні або є неефективними**, тобто не спроможні забезпечити остаточного захисту порушених прав, Ви можете звернутися до Європейського суду з прав людини не застосовуючи їх. Так, немає сенсу звертатися до національного суду, якщо Ваше право, гарантоване Конвенцією, порушується внаслідок дії закону, який Ви не маєте права оскаржувати до суду. Також можна звернутися до Європейського суду з прав людини у разі тривалого зволікання з вирішенням Вашої справи у національних судах, не чекаючи їхнього рішення. Наприклад, якщо Ви подали касаційну скаргу, але суд касаційної інстанції порушив розумні строки її розгляду, або у Вас є обґрунтовані підстави вважати, що скаргу не буде розглянуто своєчасно, не потрібно чекати роками, доки суд розгляне Вашу справу.

При використанні засобів національного захисту важливо також дотримуватися національних процедурних правил, зокрема, передбачених законом строків. Наприклад, якщо Ви подали до національного суду позов, але без поважних причин пропустили строк, встановлений законом для звернення до суду за захистом Ваших прав, і суд на цій підставі відхилив позов, то Ви не можете звертатися до Європейського суду з прав людини у такій справі і посилатися на порушення державою права на справедливий суд. Адже у таких випадках немає вини держави у незнанні Вами законів або свідомому пропущенні строків звернення до суду.

ЯКИЙ СТРОК ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ?

За загальним правилом **звернутися до Європейського суду з прав людини можна протягом шести місяців** з дня ухвалення остаточного рішення національного суду, яке не підлягає оскарженню. Тобто, зазвичай перебіг строку розпочинається з наступного дня після ухвалення рішення

відповідним вищим спеціалізованим судом за наслідками касаційного перегляду Вашої справи. А якщо рішення у Вашій справі не може бути оскаржене у касаційному порядку, – з дня ухвалення рішення судом останньої інстанції.

Якщо Ви не були присутні під час проголошення остаточного судового рішення чи не знали про його ухвалення, або не мали можливості з ним ознайомитися одразу після його проголошення, то перебіг шестимісячного строку починається з моменту, коли Вам або Вашому представнику фактично стало відомо про це рішення або Ви чи Ваш представник отримали можливість ознайомитись з ним. Наприклад, якщо суд через складність справи відклав складання рішення у повному обсязі на певний строк, то рішення стає остаточним з дня, коли у Вас з'явилася реальна можливість ознайомитися з ним у повному обсязі.

Зверніть увагу, що якщо Ваші права порушуються тривалим невиконанням судового рішення, або порушено розумні строки розгляду Вашої справи, Ви можете звернутися до Європейського суду з прав людини у будь-який час до вирішення Вашого питання або протягом шести місяців після цього.

Відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини, у разі відсутності національних засобів юридичного захисту шестимісячний строк починається з дати події, яка є предметом оскарження. Проте у справах, в яких особа спочатку використала національний засіб юридичного захисту і лише пізніше дізналася або мала би дізнатись про обставини, за яких цей засіб був неефективним, шестимісячний строк може обчислюватись з часу, коли особа дізналася або мала би дізнатися про такі обставини.

ЯКА КОМПЕТЕНЦІЯ СУДУ?

Європейський суд з прав людини – це міжнародний суд, створений з метою контролю за дотриманням країнами-членами Ради Європи їхніх зобов'язань за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Кожна держава, що підписала Конвенцію, визнає юрисдикцію Суду. Його остаточні рішення є обов'язковими для виконання. Крім того, обов'язковими для національних судів та правоохоронних органів є також тлумачення норм Конвенції, які дає Суд.

Європейський суд з прав людини знаходиться у м. Страсбург (Франція). Офіційними мовами Суду є англійська та французька.

Юрисдикція Суду поширюється на всі питання, які стосуються тлумачення та застосування Конвенції і протоколів до неї. Суд розглядає індивідуальні звернення, а також наділений повноваженнями щодо надання консультативних висновків щодо тлумачення Конвенції та протоколів до неї.

Розглядаючи справи про порушення державою-учасницею Конвенції взятих зобов'язань, Європейський суд з прав людини не є вищою інстанцією відносно національних судів і не перевіряє законність їхніх рішень. Він не може скасовувати чи змінювати рішення національних судів.

Під час розгляду індивідуальних заяв Суд вирішує питання про те, чи справді держава в особі її органів влади або посадових осіб допустила порушення взятих на себе зобов'язань в межах Конвенції та протоколів до неї.

За умови визнання факту порушення Суд застосовує до держави відповідні санкції.

ЯК ПРАЦЮЄ СУД?

Організаційна структура та порядок роботи Європейського суду з прав людини регулюються положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (з урахуванням змін, внесених протоколами) і Регламентом Суду.

Зокрема, склад Суду становлять судді, які обираються Парламентською асамблеєю Ради Європи від кожної держави-учасниці (по одному судді). При цьому, незалежно від того, громадянином якої держави є суддя, він засідає у Суді не як представник власної держави, а як безсторонній та неупереджений член міжнародної судової установи. У випадках відсутності національного судді для слухання конкретної справи держава-учасниця Конвенції призначає іншу особу, яка засідає як суддя (суддя *ad hoc*).

У складі Європейського суду з прав людини є Секретаріат – апарат висококваліфікованих службовців, який допомагає в роботі суддям, комітетам та палатам. Саме Секретаріат попередньо опрацьовує кореспонденцію, що надходить до Суду.

Провадження у справах зазвичай відбувається у письмовій формі, публічні слухання є винятком, тому їхати до Страсбурга найчастіше не виникає потреби.

ХТО МОЖЕ ЗВЕРНУТИСЯ ДО СУДУ?

До Європейського суду з прав людини може звернутися кожен, хто вважає, що державою було порушено його права, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та/або протоколами до неї.

Конвенція передбачає два типи звернень до Суду: міждержавні заяви (заява однієї держави-учасниці про порушення прав людини іншою державою-учасницею Конвенції) та індивідуальні заяви, які можуть подаватися будь-якою особою, групами осіб (якщо порушення їхніх прав допущені на підставі ідентичних фактів), юридичними особами або неурядовими організаціями, які вважають, що їхні права чи свободи, гарантовані Конвенцією, було порушено державою. На практиці більшість заяв про порушення, які надходять до Суду, є індивідуальними.

Ви можете звернутися до Суду, якщо вважаєте, що Ви особисто і безпосередньо постраждали від порушення Ваших прав чи свобод однією з держав, яка зобов'язалась дотримуватися Конвенції. При цьому немає значення, чи було порушено лише одне Ваше право чи кілька прав або свобод, які гарантуються Конвенцією та протоколами до неї.

Звертатися до Суду можуть як громадяни України, так і особи без громадянства або іноземці, як повнолітні, так і неповнолітні особи, дієздатні, так і недієздатні особи. Важливо лише, щоб особа була постраждалою (жертвою) від порушення прав чи свобод, гарантованих Конвенцією, вчиненого однією або кількома державами-учасницями.

Ви можете вважати себе постраждалим, якщо на момент звернення до Суду безпосередньо зазнали негативних наслідків порушення Ваших прав. Наприклад, якщо суд касаційної інстанції порушив розумні строки розгляду Вашої скарги і через це Ви тривалий час не можете реалізувати своє право на судовий розгляд.

Ви можете вважати себе жертвою, навіть якщо безпосередньо не зіштовхнулися з порушенням Ваших прав особисто, але зазнали негативних наслідків, зокрема, через порушення прав близької Вам людини. Наприклад, жертвою слід вважати дружину померлого потерпілого, який зазнав жорстокого поведіння з боку працівників правоохоронних органів. Крім того, в окремих випадках Європейський суд з прав людини визнавав особу жертвою, якщо певне гарантоване Конвенцією право порушувалося законом, який лише потенційно міг бути застосований до особи, але ще не був застосований або про таке застосування особі не могло бути

достеменно відомо (наприклад, законом, який передбачав кримінальну відповідальність за гомосексуалізм, або законом, який дозволяв таємне стеження за особою без відповідних гарантій).

ЧИ ПОТРІБНО МАТИ ПРЕДСТАВНИКА?

Звернутися до Європейського суду з прав людини Ви можете особисто або через свого представника, який діє від Вашого імені. Вашим представником може бути будь-яка особа, незалежно від того, чи є вона юристом. Однак обов'язкової вимоги про участь представника під час підготовки заяви та звернення до Суду немає.

Якщо заяву подає представник, важливо додати довіреність, яка уповноважує представника діяти від Вашого імені. Офіційний бланк такої довіреності Ви можете знайти у додатку.

Звичайно, готуючи свою заяву, Ви можете звертатися за допомогою до юриста, який роз'яснить Вам положення Конвенції, допоможе визначити, чи буде Ваше звернення прийнятним і оцінить Ваші шанси на успіх; може надати допомогу в заповненні формуляра заяви.

Дуже важливо додати копії відповідних документів на підтвердження обставин, на які Ви посилаєтесь (копії рішень судів тощо). Може виникнути необхідність навести положення українського законодавства в контексті обставин Вашої справи. Звісно краще і легше це зробити з допомогою юриста.

Однак якщо Ви не маєте достатньо коштів, щоб оплатити послуги юриста, то скористайтеся можливостями безкоштовної правової допомоги, які існують в Україні, або заповніть заяву самостійно.

Ваша заява після одержання Судом буде перевірена на дотримання Вами правил та строків звернення, зареєстрована і її копія буде переслана Уряду України для отримання пояснень щодо Вашої справи. Після надходження відповіді Уряду, Суд направить її копію Вам для ознайомлення і на цьому етапі запропонує визначитися із представником для подальшого спілкування із Судом та викладу правових аргументів щодо позиції Уряду у Вашій справі.

Ви маєте обрати собі адвоката, який відповідає вимогам, що ставляться до осіб, які можуть бути представниками у Європейському суді з прав людини. Так, представником у Суді може бути особа, яка володіє од-

нією з офіційних мов Суду (французькою або англійською) і має право на зайняття адвокатською діяльністю на території однієї з держав-учасниць Конвенції. У виняткових випадках представником може бути будь-яка інша особа, кандидатуру якої погоджено з президентом палати.

Трапляються ситуації, коли заявник є малозабезпеченим і не може повністю або частково оплатити послуги адвоката. Якщо Ви не маєте коштів, щоб оплатити представництво адвокатом Ваших інтересів під час розгляду справи, Ви можете просити Суд забезпечити Вам правову допомогу. Для цього потрібно звернутися з відповідним клопотанням про надання правової допомоги, до якого необхідно додати заповнену форму декларації, вказавши у ній розмір свого доходу та наявність майнових активів, а також фінансових зобов'язань (наприклад, щодо утримання дітей тощо). Така декларація має бути засвідчена відповідним національним органом (податковою інспекцією). Правова допомога (грант) може надаватися не лише для сплати гонорарів за представництво, а може також охоплювати дорожні витрати, прожитковий мінімум та інші необхідні витрати, яких зазнають заявник або призначений представник. Навіть якщо Ви програєте справу, Ви не зобов'язані спачувати кошти за надану Вам правову допомогу.

У деяких випадках Суд може дозволити Вашу участь у процесі без представника. Зокрема, якщо Ви здатні самостійно представляти свої інтереси та володієте офіційною мовою Суду, то президент палати може дозволити Вам самостійно представляти власні інтереси, не залучаючи адвоката.

ЯК РЕАЛІЗУВАТИ СВОЄ ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ?

Якщо Ви відносите себе до категорії осіб, які можуть бути заявниками у Європейському суді з прав людини, та настали обставини, за яких у Вас виникло право звернутися до цієї судової установи, щоб реалізувати його, Вам потрібно надіслати до Суду лист, у якому стисло, але чітко описати деталі Вашої справи та намір оскаржити порушення. У відповідь на такий лист Ви отримаєте від Суду формуляр індивідуальної заяви, який потрібно заповнити і повернути його до Суду не пізніше ніж через вісім тижнів.

Для економії часу Ви можете попередньо не звертатися з листом до Суду, а заповнити формуляр індивідуальної заяви самостійно. Для цього на сайті Суду (<http://www.echr.coe.int>) прикріплені бланки формулярів

індивідуальної заяви на мовах держав-учасниць Конвенції, а також пояснювальні нотатки щодо їх заповнення. Також офіційний бланк формуляра заяви Ви знайдете у додатку цієї книжки. Час від часу бланки формулярів оновлюються, тому найновішу версію Ви завжди можете знайти на сайті Суду. Ви можете зберегти електронну версію формуляра на свій комп'ютер та роздрукувати.

Для того, щоб подати свою заяву, не потрібно прибувати до Суду у Страсбург. Після того як Ви роздрукували та заповнили формуляр заяви, його потрібно вкласти у конверт. На конверті у графі отримувача потрібно зазначити назву та адресу Суду латинськими літерами.

*The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg - Cedex
France – Франція*

За вказаною адресою слід направляти поштою всю кореспонденцію стосовно Вашої індивідуальної заяви.

За бажанням Ви можете також направити заяву факсом до Секретаріату Суду за номером + 33 (0)3 88 41 27 30. Однак тоді слід надіслати підписаний оригінал заяви поштою упродовж 5 днів після відправлення факсу.

ЯК ПРАВИЛЬНО ОФОРМИТИ ЗВЕРНЕННЯ?

Індивідуальна заява має бути викладена **у письмовій формі**. Індивідуальна заява має бути викладена у письмовій формі мовою однієї з держав, які ратифікували Конвенцію. Тобто не зважаючи на те, що судочинство у Європейському суді з прав людини ведеться англійською або французькою мовами, Ви можете викласти свою заяву українською, російською або іншою офіційною мовою держав-учасниць Конвенції та протоколів до неї. Важливо пам'ятати, що заява до Суду може бути викладена лише на офіційному бланку формуляра заяви.

Заповнюючи заяву, потрібно дотримуватися вимог щодо її змісту. Тому перед заповненням варто ознайомитися з офіційною пояснюваль-

ною нотаткою для осіб, які бажають звернутися до Європейського суду з прав людини. Відповідний документ наведений у додатку.

Готуючи звернення, потрібно:

1) *вказати інформацію про сторін* – Вас як заявника (прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, громадянство, стать, рід занять та адресу), такі ж дані про Вашого представника (за його наявності), а також назвати державу-відповідача;

2) *стисло викласти факти про порушення*. Кожну подію потрібно описувати у хронологічній послідовності, вказуючи точні дати. Якщо Ваша скарга стосується кількох питань, слід написати про кожне з них окремо;

3) *зазначити, які саме права та свободи були порушені з посиланням на конкретні статті Конвенції та протоколів до неї, які гарантують ці права*. Потрібно також пояснити, чому саме Ви вважаєте, що викладені Вами факти слід вважати порушенням Конвенції;

4) *стисло викласти вимоги*. Потрібно зазначити яких результатів Ви очікуєте від розгляду справи в Суді.

Якщо Ви хочете, щоб за результатами вирішення справи Суд присудив Вам справедливую сатисфакцію (грошову компенсацію за шкоду понад ту, що вже була відшкодована за національним законодавством), слід чітко вказати суму у євро, на яку, на Вашу думку, Ви заслуговуєте для відшкодування шкоди, завданої порушенням.

До Ваших вимог про компенсацію Ви можете включити також витрати, які Ви понесли на оплату послуг юриста для звернення до Суду і подальші витрати на адвоката, які необхідно буде понести, якщо Суд прийме Вашу справу до розгляду.

Вираховуючи суму грошової компенсації, варто звернути увагу, що Суд при призначенні компенсації суд діє справедливо і враховує мотиви кожної сторони. Наприклад, при вирахуванні витрат на правову допомогу Суд буде брати до уваги середньостатистичні тарифи на послуги українських адвокатів, якщо Ви користуєтеся їхніми послугами. Якщо Ви необґрунтовано завищите суму Ваших вимог, Суд знизить її розмір.

5) *зазначити, чи зверталися Ви з аналогічною скаргою з цього самого питання до інших міжнародних установ*. Якщо так, потрібно повідомити про такі звернення, вказавши коли та до якої міжнародної установи вони подавалися і зазначити про дату та результати розгляду Вашого звернення. У таких випадках слід також додати копію рішення відповідної міжнародної організації.

6) *вказати, які національні засоби юридичного захисту Ви використа-*

ли. Тут потрібно назвати всі засоби, якими Ви скористалися в Україні для захисту Ваших прав чи свобод. Викладена інформація повинна свідчити про вичерпність національних засобів захисту або про те, що використання інших засобів не дасть ефективного результату;

7) *вказати докази, які засвідчують викладені Вами факти.* Зокрема, у заяві потрібно навести перелік офіційних рішень у Вашій справі із зазначенням дати ухвалення кожного з них та інстанції, яка його ухвалила, стислий виклад суті рішень. Слід пам'ятати, що офіційними рішеннями у Вашій справі не обов'язково можуть бути лише судові рішення, це можуть бути й рішення інших органів влади та посадових осіб.

8) *підписати заяву та зазначити дату її підписання.* Якщо заяву від Вашого імені подає представник, повноваження якого підтверджуються наданою до заяви довіреністю, він повинен поставити на ній свій підпис.

Подаючи індивідуальну заяву, потрібно додати документи, якими Ви підтверджуєте факти порушень Ваших прав. Це насамперед повинні бути копії рішень у Вашій справі. Оригінали додавати не потрібно.

Якщо від Вашого імені заяву підписує представник, до неї потрібно додати належно оформлену довіреність, яка підтверджує повноваження представника. Бланк довіреності Ви можете знайти у додатку.

Перед відправленням заяви слід послідовно пронумерувати кожен сторінку. Пам'ятайте, що зшивати, склеювати чи в інший спосіб скріплювати сторінки заяви і документів не можна.

Зауважте: за звернення до Європейського суду з прав людини жоден податок, мито чи збір сплачувати не потрібно.

ЯК ОДЕРЖАТИ ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ?

Суд не зволікає з розглядом справ, але звичайно вирішення справи вимагає певного часу. У деяких ситуаціях у період від звернення особи до Суду до розгляду справи по суті можуть мати місце певні порушення Конвенції, які завдадуть непоправної шкоди чи значних збитків заявнику. Щоб не допустити такі наслідки, Суд за клопотанням заявника, іншої заінтересованої особи або з власної ініціативи може вживати тимчасові заходи.

Тимчасові заходи можуть полягати у встановленні заборони державі-відповідачу вчиняти певні дії або у зупиненні їх вчинення. Такі заходи встановлюються тимчасово до вирішення Судом справи по суті.

Для прикладу тимчасові заходи вживаються у випадках загрози депортації або екстрадиції заявника у третю державу, зокрема, якщо він може зазнати там нелюдського поводження, тортур чи покарання, яке суперечить Конвенції. Наприклад, клопотання про заборону екстрадиції може подати особа, яка підозрюється у вчиненні злочину на території держави, де за його вчинення передбачено покарання у вигляді смертної кари, або високою є ймовірність тортур.

Ви можете звернутися до Суду з клопотанням про застосування тимчасових заходів як до подання заповненого формуляра заяви, так і викласти відповідне клопотання у самому тексті заяви. Текст клопотання може бути викладено однією з офіційних мов держав-учасниць Конвенції, зокрема й українською або російською мовами. Для пришвидшення доцільно надіслати це клопотання із заголовком „Rule 39 - Urgent/Article 39 – Urgent/Стаття 39- Терміново” факсом за номером + 33 (0)3 88 41 27 30 або електронною поштою (зі сканованим паперовим варіантом у додатку). Зазвичай Суд дуже швидко реагує на таке звернення.

Клопотання обов'язково мають супроводжуватися всіма необхідними допоміжними документами, серед яких, зокрема, мають бути рішення відповідних національних судів, органів чи інших суб'єктів, а також інші матеріали, які розглядаються як такі, що обґрунтовують твердження заявника. У разі, коли справа вже перебуває на розгляді Суду, у клопотанні має бути зазначений номер відповідної заяви. Коли йдеться про екстрадицію чи депортацію, клопотання має містити інформацію про очікувану дату і час такого заходу, адресу заявника чи місце його ув'язнення та офіційний номер його справи.

Питання про застосування тимчасових заходів вирішується палатою або у термінових випадках президентом палати. Рішення про застосування тимчасових заходів надсилається державі-відповідачу, а також Комітету міністрів Ради Європи, який контролюватиме його виконання.

Наприклад, якщо Суд прийме рішення про тимчасову заборону екстрадиції, держава зобов'язана буде відмовитися від вчинення таких дій до набрання рішенням Суду по суті справи статусу остаточного.

ЯК ЗАХИСТИТИ ОСОБИСТІ ДАНІ, ЗВЕРТАЮЧИСЬ ДО СУДУ?

За загальним правилом, інформація про розгляд справи в Європейському суді з прав людини перебуває у вільному доступі. Згідно з цим

принципом, доступ до публічних слухань, матеріалів справ (крім тих матеріалів, що стосуються переговорів щодо дружнього врегулювання) та рішень, ухвалених Судом, є відкритим для громадськості.

Однак трапляються випадки, коли з певних причин особа не бажає оприлюднення свого імені, або не хоче, щоб слухання справи проводилося публічно. Йдеться, наприклад, про випадки, коли справа стосується інтересів малолітньої чи неповнолітньої особи, особа-заявник хвора на якусь невиліковну хворобу (СНІД), є представником сексуальних меншин тощо і оприлюднення конкретних відомостей у її справі може спричинити дискомфорт у подальшому житті.

Якщо з певних причин Ви не бажаєте оприлюднення свого імені (прізвища, імені, по-батькові), чи хочете, щоб слухання справи не проводилося публічно, або обмежити доступ громадськості до матеріалів Вашої справи, Ви можете одночасно із поданням формуляра або якнайшвидше після цього звернутися з відповідною заявою до Суду, обґрунтувавши причини, з яких Ви просите захистити особисті дані.

Суд в таких випадках замінить ім'я заявника у всій відкритій документації на літерне позначення; або не буде планувати публічне слухання Вашої справи, або обмежить доступ громадськості до усіх чи окремих матеріалів справи (крім остаточного судового рішення, яке є доступним для кожного) тощо.

КОЛИ ЗАЯВА ВВАЖАЄТЬСЯ ПОДАНОЮ?

Якщо Ви попередньо звернулися до Суду з листом, у якому стисло описали обставини порушення, вважається, що Ви звернулися до Суду у день, яким датований відповідний лист. Тобто з цього дня перебіг шестимісячного строку, протягом якого Ви маєте право звернутися до Суду, зупиняється. У відповідь на Ваш лист Ви отримаєте від Суду бланк формуляра заяви, який потрібно буде заповнити та надіслати на адресу Суду протягом восьми тижнів.

Якщо протягом цього строку Ви не надішлете свою заяву, то вважатиметься, що Ви звернулися до Суду не у день Вашого першого звернення, а в день, коли Ви надішлете заповнений формуляр заяви. У таких випадках важливо, щоб Ви не пропустили шестимісячний строк, інакше втратите право на розгляд Вашого звернення Судом.

Якщо у першому листі Ви не викладаєте конкретні обставини своєї справи, а лише просите надати інформацію щодо діяльності Суду та умов прийняття заяви, то звернення з таким листом не перериватиме строк, протягом якого Ви можете звертатися до Суду.

У відповідь на такий запит Ви лише зможете отримати пакет документів, необхідних Вам для вивчення питань, що стосуються Ваших прав, діяльності Суду та процедури звернення за захистом, а також формуляр заяви.

У таких випадках, а також якщо Ви попередньо не зверталися до Суду з листом, а одразу заповнили та надіслали формуляр заяви, вона вважатиметься поданою у день відправлення її до Суду.

ЯК ШВИДКО ВИ ОТРИМАЄТЕ ВІДПОВІДЬ СУДУ?

Усі дії Європейського суду з прав людини, пов'язані з розглядом та вирішенням Вашої заяви, оформлюються письмово і Вас обов'язково буде повідомлено про будь-які рішення щодо Вашої справи.

Після надходження Вашого першого листа або заповненого формуляра заяви, Секретаріат Суду заводить щодо Вашої справи попереднє досьє. Вас можуть попросити надати додаткову інформацію чи копії документів, які стосуються справи. Такі дані можуть бути потрібні для попередньої оцінки доказів.

У будь-якому випадку після звернення до Суду Ви обов'язково отримаєте відповідь від Секретаріату. Так, якщо Ви надіслали попередній лист, Вам буде надіслано формуляр заяви, який потрібно заповнити. У тих випадках, коли Ви вже надіслали заповнений формуляр заяви, секретар Суду перевіряє, чи відповідає вона формальним вимогам Конвенції та у разі відсутності невідповідностей, заносить її до реєстру справ, про що Ви отримаєте лист-відповідь. У цьому ж листі міститиметься повідомленням про відкриття справи за Вашим іменем. Зазначений у листі номер Вашої справи потрібно буде вказувати в подальшому у усіх наступних листах до Суду.

Якщо секретар Суду під час надходження заяви виявить певні невідповідності або дані, що вказують на безперспективність Вашої заяви, Ви отримаєте відповідне повідомлення.

Після відкриття справи Секретаріат Суду може звертатися до Вас із запитом про надання додаткової інформації, документів чи роз'яснень, пов'язаних із Вашою заявою і які необхідні для розгляду справи Судом.

Таким чином, початковий етап розгляду справи повністю ведеться у письмовій формі.

Дуже важливо своєчасно і сумлінно відповідати на листи Секретаріату Суду. Будь-яка затримка з відповіддю може розцінюватися як Ваша незацікавленість у продовженні провадження у Суді, що спричинить припинення розгляду справи. Так, відсутність відповіді від заявника протягом року є підставою для вилучення справи з реєстру та її знищення.

Усі зареєстровані заяви розглядаються в порядку, що визначається їх готовністю до розгляду. У деяких випадках Суд може визначити розгляд тієї чи іншої заяви першочерговим, особливо, якщо стосовно людини існують певні фізичні загрози. Тобто чіткого строку для розгляду справи Судом не встановлено.

ЯКІ ЗАЯВИ Є НЕПРИЙНЯТНИМИ?

Кожна належно оформлена заява, яка надходить до Суду, оцінюється на предмет її прийнятності до розгляду.

Неприйнятними визнаються заяви, які:

- 1) подані у випадках, коли не було вичерпано всіх національних засобів юридичного захисту прав заявника (докладніше про це див. у питанні „Що означає вичерпання усіх національних засобів юридичного захисту?“);
- 2) подані без дотримання правила „шести місяців“ (докладніше про це див. у питанні „Який строк звернення до Суду?“);
- 3) подані анонімно. Заява, подана від імені анонімної особи не заноситься до реєстру, якщо лише Суд своєю ухвалою не задовольнив клопотання заявника про захист його імені від оприлюднення;
- 4) на думку Суду, є несумісними з положеннями Конвенції чи протоколів до неї (наприклад, якщо Ви вимагаєте захисту права, яке не гарантується Конвенцією), або є явно необґрунтованими і є зловживанням правом на подання заяви (наприклад, якщо насправді заява не має на меті захисту прав та свобод і у ній взагалі не йдеться про порушення);
- 5) не містять нової інформації і по суті пов'язані з питанням, що вже було розглянуто Судом. Ця вимога виходить з принципу, що одна й та сама справа не розглядається двічі. З цієї підстави не можуть

визнаватися неприйнятними заяви, у яких міститься нова інформація про факти, які не були відомі під час попереднього звернення, а виникли після розгляду Судом справи по суті;

б) пов'язані з питанням, що вже було подане на розгляд іншій міжнародній організації з розслідування чи врегулювання, яка займається контрам з дотримання прав і свобод людини. Наприклад, це може бути Комітет ООН з прав людини, який було засновано відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права; Комітет проти катувань, що утворено для контролю за дотриманням Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання; Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок, що засновано відповідно до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок тощо.

Заява може бути визнана непринятною повністю або частково на різних етапах розгляду та вирішення справи. Ухвала Суду про неприйнятність заяви є підставою для її відхилення та вилучення з реєстру справ. Таку ухвалу не може бути оскаржено та переглянуто – вона є остаточною.

ЯКА ПРОЦЕДУРА РОЗГЛЯДУ СУДОМ СПРАВИ ПО СУТІ?

Якщо заяву попередньо було визнано прийнятною, Суд повідомляє державу-відповідача про подання заяви і просить надати позицію Уряду щодо викладених у заяві обставин.

Під час розгляду справи Суд ухвалює рішення щодо прийнятності заяви, а також щодо суті справи. Ці питання можуть вирішуватися в окремих процесуальних документах або одному рішенні.

Якщо Суд ухвалив рішення про прийнятність заяви, він може вимагати надати додаткові докази, які стосуються вимог сторін. Наприклад, Суд може просити заявника обґрунтувати вимоги щодо „справедливої сатисфакції”.

На завершення етапу комунікації (обміну Урядом і заявником аргументами) Суд може запропонувати сторонам досягти дружнього врегулювання (примирення) і попросити кожну зі сторін подати Суду свої пропозиції щодо шляхів такого врегулювання.

Переговори про дружнє врегулювання ведуться за посередництвом секретаря Суду. За допомогою дружнього врегулювання можна

швидко досягнути своєї мети. Уряд держави-відповідача зазвичай погоджується на примирення, якщо у подібних справах Суд уже констатував порушення Конвенції.

Процедура примирення є конфіденційною, тому навіть якщо врегулювати спір мирно не вдалося і справа розглядається у судовому засіданні, жодна сторона не може використовувати як доказ вини опонента подання ним пропозиції щодо примирення.

Якщо сторони досягли дружнього врегулювання, провадження у справі припиняється і справа вилучається з Реєстру Суду. У таких випадках заявнику варто все обміркувати та порадитися з адвокатом, щоб забезпечити виконання Урядом взятих зобов'язань.

Слід зауважити, що не завжди Суд приймає дружнє врегулювання. Суд може визнати навіть погоджені сторонами умови примирення такими, що не відповідають ступеню порушення права, і продовжити процес.

У тих нечастих випадках, коли приймається рішення провести публічне (відкрите) слухання, судовий розгляд відбувається у приміщенні Суду у Страсбурзі за участю представників сторін. За бажанням заявник може бути особисто присутнім на слуханні його справи або може діяти через представника. Засідання проводяться однією з офіційних мов Суду (англійською або французькою). Слухання у справі за загальним правилом проводять публічно, якщо лише Суд не ухвалить інше рішення. Кожен, хто бажає, може потрапити на публічне слухання, прийшовши до приміщення Суду і пред'явивши документ, що посвідчує особу. Під час слухання проводиться відеозйомка, яка у той же день транслюється на веб-порталі Суду (починаючи з 14 годин 30 хвилин за місцевим часом).

Під час усного слухання заслуховуються представники кожної сторони. Порядок виступів визначається окремо у кожному конкретному випадку. Якщо під час засідання одночасно вирішується питання щодо прийнятності та відбувається розгляд справи по суті, то першим виступає представник відповідача, після чого представник заявника висловлює свою думку щодо його доводів. Якщо ж засідання присвячено лише розгляду справи по суті, то спочатку заслуховується представник заявника. Тривалість виступів сторін зазвичай не повинна перевищувати тридцяти хвилин, тому у виступі потрібно максимально стисло викласти свої основні доводи та точно відповісти на запитання, які виникли у Суду щодо справи. Після загальних виступів, сторонам надається право на висловлення заперечень і коментарів.

У разі публічного слухання справи рішення у справі оголошується не відразу після його закінчення, а через якийсь час (декілька тижнів). При-

ймається рішення шляхом голосування, у якому беруть участь усі судді, які розглядали справу. При цьому рішення не обов'язково має бути одностайним, кожен суддя, який брав участь у розгляді може висловити свою думку, яка може не збігатися з думкою інших суддів. Рішення ухвалюється більшістю голосів, а окремі думки суддів додаються до нього.

Усі рішення Суду складаються англійською або французькою мовою, а інколи й обома мовами. Ухвалене рішення надсилається сторонам у справі, а також заноситься до бази даних «HUDOC», яка функціонує на порталі Суду в Інтернеті. Знайти рішення Суду, яке Вас цікавить, можна за цим посиланням <http://echr.coe.int/echr/en/hudoc> – тексти доступні і англійською, і французькою мовами.

ЯКИМ МОЖЕ БУТИ РІШЕННЯ СУДУ ПО СУТІ СПРАВИ?

За результатами розгляду справи по суті Суд може:

- 1) встановити відсутність порушення державою-відповідачем порушення Конвенції та протоколів до неї;
- 2) визнати порушення державою-відповідачем положень Конвенції і (або) протоколів до неї. При цьому Суд може визнати порушення Ваших прав лише частково (тобто щодо частини фактів, на які Ви скаржилися, а інші визнати такими, які не є порушенням Конвенції).

Якщо ухваленим рішенням визнається порушення державою положень Конвенції, Суд одночасно вирішує питання щодо присудження заявнику компенсації матеріальної та/або моральної шкоди у формі справедливої сатисфакції (грошової компенсації) та судових витрат з урахуванням наданих заявником доказів таких витрат.

Зазвичай вимоги щодо компенсації висуваються заявником безпосередньо у формулярі заяви, а якщо цього не було зроблено – в окремому спеціальному документі, який потрібно подати не пізніше ніж через два місяці після ухвалення Судом рішення про прийнятність справи. Однак слід мати на увазі, що якщо Ви не виявили бажання отримати компенсацію за порушення Ваших прав, Суд не буде вживати відповідних заходів.

Зазвичай про присудження на користь заявника справедливої сатисфакції констатується безпосередньо у судовому рішенні, ухваленому по суті справи, рідше – в окремому рішенні після детального спеціального розгляду цього питання.

У практиці Суду часто трапляються випадки, коли Суд констатує, що сам факт визнання ним порушення державою Конвенції є справедливою сатисфакцією, і не присуджує її у грошовій формі.

З рішення Суду може впливати обов'язок держави-відповідача вжити також індивідуальні заходи на користь заявника (наприклад, припинити порушення, повернути попереднє юридичне становище, вжити інших заходів щодо усунення негативних наслідків) або загальні заходи з метою попередження можливих аналогічних порушень у майбутньому (наприклад, внести зміни до національного законодавства).

Якщо Вам не зрозуміле судове рішення, Ви можете протягом року з дня його ухвалення звернутися до Суду з проханням про тлумачення. Якщо ж Ви виявили у рішенні якісь технічні, арифметичні або інші помилки, Ви можете звернутися до Суду з проханням їх виправити.

У тих випадках, коли Вам стануть відомі нові обставини щодо справи, які не були відомі ні Вам, ні Суду на момент ухвалення рішення, але могли б вплинути на вирішення справи, Ви можете звернутися до Суду з клопотанням про перегляд рішення. Однак зробити це можна лише протягом шести місяців з дня, коли Ви дізналися про ці обставини.

ЧИ МОЖНА ОСКАРЖИТИ РІШЕННЯ СУДУ?

Деякі рішення Суду є остаточними та не підлягають оскарженню. Зокрема, це ухвали про неприйнятність заяви; рішення Великої палати Суду.

Оскарженню підлягають лише рішення, ухвалені палатою. Найчастіше рішення Суду переглядається, якщо є кілька окремих думок суддів палати, які не погодилися з рішенням більшості.

Одразу після ухвалення рішення, палата надсилає його сторонам із роз'ясненням права на оскарження. Кожна сторона у разі незгоди з рішенням палати може оскаржити його **протягом трьох місяців до Великої палати**. Для цього потрібно подати письмове клопотання щодо передання справи до Великої палати. У клопотанні слід зазначити важливе питання, що стосується тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї, або важливе питання загального значення, яке, на Вашу думку, вимагає розгляду Великою палатою.

За результатами розгляду клопотання Суд може:

- 1) відхилити клопотання (в такому разі рішення палати стає остаточним та не може бути оскаржене);
- 2) задовольнити клопотання і провести перегляд справи у Великій палаті.

Рішення Великої палати є остаточним, не підлягає оскарженню та має бути виконано.

КОЛИ РІШЕННЯ СУДУ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ?

Рішення Суду підлягає виконанню з дня, коли воно набуває статусу остаточного.

За загальним правилом рішення, яке ухвалене палатою, стає остаточним після закінчення трьох місяців з дня його ухвалення за умови, що жодна зі сторін не оскаржила його до Великої палати.

Рішення палати по суті справи може стати остаточним й раніше цього строку, якщо обидві сторони повідомлять Суд про відсутність намірів оскаржити його до Великої палати.

У тих випадках, коли сторона подала клопотання про перегляд рішення палати у Великій палаті, і таке клопотання не було задоволене, це рішення стає остаточним з дня постановлення ухвали про відмову у перегляді справи Великою палатою.

Якщо справа переглядалася Великою палатою, її рішення стає остаточним з моменту ухвалення.

ЯК ВИКОНУЮТЬ РІШЕННЯ?

30

Згідно з Конвенцією, кожна держава-учасниця визнає юрисдикцію Суду і зобов'язується виконувати його остаточні рішення у справах, у яких вона є стороною. Тож після того, як рішення стало остаточним, Суд надсилає його сторонам. З набуттям рішенням Суду, у якому було визнано порушення Україною Ваших прав, статусу остаточного Ви набуваєте статусу стягувача і можете вимагати виконання рішення.

Порядок виконання рішень Суду в Україні визначається Законом України „Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”.

Виконання рішення Суду може полягати у трьох аспектах: виплаті відшкодування (за умови, що його було присуджено або воно було визначено у рішенні Суду стосовно дружнього врегулювання), вжитті додаткових заходів індивідуального характеру з метою відновлення порушених прав, а також заходів загального характеру, спрямованих на попередження випадків аналогічних порушень у майбутньому.

1. **Виплата відшкодування** (присудженої заявнику суми справедливої сатисфакції, судових витрат або визначеної у рішенні Суду сто-

совно дружнього врегулювання суми грошової виплати). Протягом трьох днів від дня отримання повідомлення Суду про набуття рішенням статусу остаточного, Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини надсилає до державної виконавчої служби текст судового рішення українською мовою (за яким не пізніше наступних трьох днів повинно бути відкрите виконавче провадження) та повідомити Вас про необхідність звернутися до державної виконавчої служби із заявою про виплату відшкодування.

Для того, щоб отримати компенсацію, Вам потрібно подати до державної виконавчої служби письмову заяву, у якій вказати реквізити Вашого банківського рахунку для перерахування коштів. Якщо Ви не маєте банківського рахунку, Ви можете просити перерахувати Вам кошти на депозитний рахунок державної виконавчої служби.

Виплата відшкодування має бути здійснена у тримісячний строк з моменту набуття рішенням Суду статусу остаточного. У разі порушення цього строку на суму відшкодування нараховується пеня відповідно до рішення Суду. Сума відшкодування сплачується за рахунок Державного бюджету України. Сума в євро, визначена Судом, сплачується у гривнях за курсом Національного банку України на час її виплати.

У разі смерті особи-стягувача отримати відшкодування можуть його спадкоємці. Для цього потрібно подати документи, які засвідчують право на спадщину.

2. Вжиття додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на відновлення порушених прав особи. Ці заходи насамперед полягають у відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який стягувач мав до порушення Конвенції (*restitutio in integrum*); або це можуть бути заходи, передбачені в рішенні Суду про дружнє врегулювання. Відновлення попереднього стану здійснюється, зокрема, через повторний розгляд справи адміністративним органом чи посадовою особою або національним судом.

Наприклад, визнання Судом порушення Україною Конвенції може бути підставою для перегляду справи Верховним Судом України.

Протягом трьох днів від дня отримання повідомлення Суду про набуття рішенням статусу остаточного, Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини повинен повідомити Вас про право подати заяву про перегляд Верховним Судом України судового рішення, яке було ухвалене національним судом, та роз'яснити Вам, як

це зробити, або право ініціювати перегляд справи у відповідному адміністративному органі.

3. Вжиття заходів загального характеру щодо уникнення подібних порушень у майбутньому. Заходи загального характеру вживаються з метою забезпечення додержання державою положень Конвенції, порушення яких встановлене рішенням Суду, забезпечення усунення недоліків системного характеру, які лежать в основі виявленого Судом порушення, а також усунення підстави для надходження до Суду заяв проти України, спричинених проблемою, що вже була предметом розгляду в Суді. Заходами загального характеру є заходи, спрямовані на усунення зазначеної в Рішенні системної проблеми та її першопричини, зокрема шляхом внесення змін до чинного законодавства та практики його застосування; внесення змін до адміністративної практики; забезпечення юридичної експертизи законопроектів; забезпечення професійної підготовки з питань вивчення Конвенції та практики Суду суддів, прокурорів, адвокатів, працівників правоохоронних органів, працівників імміграційних служб, інших категорій працівників, професійна діяльність яких пов'язана із правозастосуванням, а також з триманням людей в умовах позбавлення свободи тощо.

ХТО КОНТРОЛЮЄ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ?

Контроль за належним виконанням рішень Суду здійснює Комітет міністрів Ради Європи. Одразу після набуття рішенням статусу остаточного його надсилають до Комітету міністрів, який включає питання стосовно цього рішення до розгляду. Засідання Комітету міністрів проводяться раз на два місяці.

За загальним правилом держава, якої стосується рішення, має три місяці, щоб вжити заходів щодо його виконання. Після сплину цього строку Комітет міністрів проведе перший розгляд питання про виконання відповідного рішення. Якщо на момент проведення засідання Комітету від держави не надійде інформація про виконання рішення в цілому або про стан його виконання, це питання буде розглядатися повторно доки відповідне рішення не буде виконано.

Слід зазначити, що у разі тривалого невиконання державою рішення Комітет міністрів Ради Європи може застосовувати до такої держави санкції. Зокрема, якщо рішення не було виконано протягом перших пів-

року, Комітет міністрів звертається до держави з вимогою надати пояснення. У разі невиконання рішення протягом наступних шести місяців Комітет міністрів приймає відповідну резолюцію, якою поширюється інформація про порушення, що у свою чергу негативно впливає на авторитет держави. Якщо ж рішення не виконується впродовж тривалого часу (наприклад, більше року) Комітет міністрів може вдаватися до дипломатичних заходів, аж до ініціювання питання про зупинення або припинення членства держави у Раді Європи.

ПОЯСНЮВАЛЬНА НОТАТКА ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ БАЖАЮТЬ ЗВЕРНУТИСЯ ДО СУДУ

Взято з офіційного пакету документів, які необхідні для звернення до Європейського суду з прав людини (<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/238E6D02-1761-4821-8C8C-0A222B8E4D5B/0/UKRP0pack.pdf>)

ПОЯСНЮВАЛЬНА НОТАТКА для осіб, які бажать звернутися до ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

I. ЯКІ ЗАЯВИ РОЗГЛЯДАЄ СУД?

1. Які заяви розглядає Суд?

1. Європейський суд з прав людини – це міжнародна судова установа, уповноважена розглядати заяви осіб, які скаржаться на порушення своїх прав, передбачених Європейською конвенцією з прав людини. Конвенція є міжнародним договором, на підставі якого значна кількість європейських держав домовилися забезпечувати **певні основоположні права**. Ці права викладені у самій Конвенції, а також у Протоколах №№ 1, 4, 6, 7, 12 і 13, ратифікованих окремими державами. Вам рекомендовано ознайомитись із зазначеними документами.

2. Ви можете звернутися із заявою до Суду, якщо вважаєте, що **Ви особисто і безпосередньо стали потерпілим** від порушення одного чи більше основоположних прав з боку однієї або кількох із держав.

3. Суд уповноважений розглядати лише ті заяви, які стосуються порушення одного або кількох **прав, викладених у Конвенції та в Протоколах до неї**. Він не є апеляційною інстанцією стосовно національних судів і не уповноважений ні скасовувати, ні змінювати їхні рішення. Суд також не може від Вашого імені напряму втручатися в діяльність органу влади, на дії якого Ви скаржитесь.

4. Суд уповноважений розглядати заяви лише якщо вони спрямовані проти держав, що ратифікували Конвенцію та відповідні Протоколи. Суд не може розглядати заяви стосовно подій, які відбулися до ратифікації. Дати ратифікації Конвенції та Протоколів можна знайти на сайті Ради Європи.

5. Ви можете скаржитися до Суду лише на ті **факти, за які несе відповідальність певна державна структура** (орган законодавчої влади, адміністративна установа, суд та ін.) однієї з держав. **Суд не розглядає заяви, спрямовані проти приватних осіб або недержавних організацій.**

6. Згідно зі статтею 35 § 1 Конвенції, Ви можете звернутися до Суду лише **після того, як вичерпаєте всі національні засоби правового захисту**, і лише протягом шести місяців з дати ухвалення остаточного рішення. Суд не може приймати до розгляду заяви, які не відповідають даним умовам прийнятності.

7. Умова про вичерпання всіх національних засобів правового захисту означає, що перед тим, як подати заяву до Європейського суду з прав людини, Вам необхідно звернутися до національних судів, включно з найвищою судовою інстанцією, якій підсудна Ваша справа, з метою одержати рішення стосовно предмету Вашої скарги. В разі невичерпання національних засобів правового захисту Вам необхідно буде довести, що такі засоби захисту були неефективними.

8. При зверненні до національних судів Ви, як правило, маєте **дотримуватись відповідних процесуальних вимог**, зокрема передбачених законом строків. Якщо, наприклад, Ваше звернення до суду було відхилено через недодержання строків, або правил підсудності, або інших процесуальних вимог, Суд не зможе розглянути Вашу справу по суті.

9. Проте, якщо Ви скаржите на судові рішення, зокрема, вирок, Вам не потрібно домагатися перегляду справи після того, як звичайну судову процедуру оскарження в національних судах завершено. Ви також не повинні вдаватися до позасудових процедур, подавати прохання про помилування або амністію. Звернення (до парламенту, глави держави або уряду, міністра чи уповноваженого з прав людини) не вважаються засобами правового захисту, які необхідно вичерпати.

10. Подати заяву до Суду Ви можете впродовж шести місяців після ухвалення остаточного рішення компетентним судом або органом влади. **Шестимісячний термін відраховується з моменту ознайомлення Вас або Вашого адвоката з остаточним судовим рішенням, ухваленим в процесі звичайного оскарження**, а не з моменту подальших відмов переглянути Вашу справу, розглянути Ваше прохання про помилування або амністію чи будь-яке інше звернення до органів влади.

11. Перебіг шестимісячного терміну переривається в момент, коли Ви відсилаєте до Суду **першого листа**, чітко виклавши в ньому, хоча б у

стислій формі, предмет заяви, яку Ви маєте намір подати, або заповнений формуляр заяви. Листа із самим лише проханням надати інформацію недостатньо, щоб зупинити перебіг шестимісячного терміну.

12. Повідомляємо, виключно з інформаційною метою, що **при розгляді заяв Суд визнає неприйнятними більш ніж 90 % із них** через недотримання заявниками умов звернення до Суду.

II. ЯК ПОДАВАТИ ЗАЯВУ ДО СУДУ?

13. **Офіційними мовами** Суду є англійська та французька, але Ви можете звернутися до Секретаріату Суду офіційною мовою однієї з держав, що ратифікували Конвенцію, якщо це простіше для Вас. На початковій стадії провадження Ви можете також отримувати листи від Суду цією мовою. Проте, візьміть до уваги, що на пізнішій стадії, а саме у випадку, якщо Суд вирішить запропонувати Уряду надіслати письмові зауваження щодо Ваших скарг, Суд вестиме листування з Вами англійською чи французькою мовою, і Вам чи Вашому представнику також потрібно буде, як правило, надсилати подальші зауваження англійською чи французькою мовою.

14. Суд приймає лише заяви, надіслані поштою (телефоном заяви не приймаються). Якщо Ви відсилаєте заяву електронною поштою або факсом, обов'язково потрібно продублювати її звичайною поштою. **Вам немає потреби приїздити до Страсбурга особисто з метою усного викладення обставин Вашої справи.**

15. Усю кореспонденцію стосовно Вашої заяви необхідно надсилати за адресою:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX
FRANCE – ФРАНЦІЯ.

Будь ласка, не скріплюйте листи і документи, які Ви надсилаєте до Суду, степлером, клеєм, ані жодним іншим чином. Усі сторінки повинні бути послідовно пронумеровані.

16. Після отримання Вашого першого листа або формуляра заяви Секретаріат Суду надішле Вам у відповідь листа, в якому повідомить про те, що **на Ваше ім'я було відкрито справу, номер якої потрібно зазна-**

чати в усіх наступних зверненнях до Суду, а також надасть етикетки зі штрих-кодом, які слід використовувати у листуванні з Судом. У подальшому Секретаріат може звернутися до Вас із запитом надати додаткову інформацію, документи чи роз'яснення стосовно Вашої заяви. Натомість, Секретаріат не зможе надати інформації про законодавство держави, проти якої спрямована Ваша заява, ані давати юридичних консультацій стосовно застосування або тлумачення національного права.

17. У Ваших інтересах відповідати на листи Секретаріату без затримок. Запізнення або відсутність відповіді може бути розцінено як Вашу незацікавленість у продовженні провадження у справі.

18. Якщо Ви вважаєте, що Ваша заява стосується одного з прав, гарантованих Конвенцією або Протоколами до неї, і що вона відповідає викладеним вище умовам, **Вам слід ретельно і розбірливо заповнити формуляр заяви і надіслати його до Суду разом із необхідними документами в якнайкоротший термін, не пізніше, ніж через вісім тижнів від дати першого листа Секретаріату**. Якщо Ви відішлете формуляр заяви пізніше, ніж через вісім тижнів, то датою, за якою буде визначено, чи вклялися Ви у шестимісячний термін, передбачений для звернення до Суду статтею 35 § 1 (див. п.п. 6 та 10 даної нотатки), вважатиметься дата відправлення заповненого формуляра, а не дата Вашого першого листа. Якщо ж заповнений формуляр не буде надіслано впродовж шести місяців від моменту його відправлення Секретаріатом на Вашу адресу, Суд вважатиме, що Ви не зацікавлені у подальшому провадженні у Вашій справі, і Ваше досьє буде знищено. Крім того, якщо Ви не надасте додаткової інформації чи документів на запит Секретаріату, Суд може залишити заяву без розгляду або ж визнати її неприйнятною чи виключити зі списку справ, що розглядаються Судом.

19. При заповненні формуляра заяви потрібно:

а) надати необхідну інформацію про сторони (розділ I формуляра). Якщо заява подається від імені декількох заявників, використовуйте окремий аркуш для даних про особу кожного з них. Якщо у Вас є представник(и), надайте довіреність(ності) на його(їхнє) ім'я;

б) викласти чітко і стисло факти, які становлять предмет Ваших скарг (розділ II). Намагайтеся описувати події в тій послідовності, в якій вони відбувалися, вказуючи точні дати. Якщо Ваші скарги стосуються декількох питань (наприклад, різних судових проваджень), напишіть про кожне із них окремо;

в) пояснити якомога точніше, в чому полягають Ваші скарги відповідно до Конвенції (розділ III). Зазначте, до яких положень Конвенції Ви апелюєте і поясніть, чому Ви вважаєте, що факти, викладені Вами в розділі II, містять порушення цих положень.

г) надати відомості, які би підтверджували, що Ви дотрималися відведених термінів та вичерпали національні засоби правового захисту (розділ IV). Інформацію щодо кожної скарги викладіть окремо;

д) стисло вказати, яких результатів Ви очікуєте від розгляду Вашої заяви в Суді (розділ V);

е) повідомити, чи зверталися Ви зі скаргами, викладеними у Вашій заяві, до інших міжнародних інстанцій, які займаються розслідуванням або врегулюванням подібних питань (розділ VI). Якщо так, Вам необхідно надати повну інформацію про такі звернення, включно з назвою органу, до якого Ви подавали скарги, відомості про їх розгляд, дати розгляду, а також відомості про рішення, які було ухвалено. Надайте копії відповідних рішень та інших документів;

є) скласти перелік усіх судових та інших рішень, згаданих у розділах IV та VI, а також усіх інших документів, які б Ви хотіли надати Суду в якості доказів (протоколи слухань, заяви свідків тощо) (розділ VII). Додайте повні копії зазначених документів, якщо Ви ще не надіслали їх до Суду. **Суд не повертає отриманих документів, тому в Ваших інтересах не надсилати оригінали, а лише копії;**

ж) підписати заяву. Якщо заяву підписує представник, необхідно додати належним чином заповнену довіреність (у випадку, якщо її не було надіслано раніше).

20. За загальним правилом, будь-яка інформація, яка міститься в документах, наданих Вами Секретаріату, зокрема інформація про конкретних осіб або про тих, чію особу можливо встановити, може бути доступною громадськості. Крім того, таку інформацію може бути опубліковано в базі даних Суду – HUDOC, доступній в Інтернеті, в разі, якщо Суд включить її до викладення фактів, підготованого для повідомлення уряду-відповідача про справу, в рішення щодо прийнятності справи чи про її вилучення зі списку справ, або ж у рішення щодо суті справи. Таким чином, Вам слід надати лише ті дані про Ваше приватне життя чи приватне життя третіх осіб, які необхідні для розуміння суті справи. Крім того, якщо Ви не бажаєте оприлюднення даних про Вашу особу, Вам потрібно зробити відповідну заяву і викласти підстави для

такого відступу від загального правила про вільний доступ до інформації в процесі судового розгляду. Суд може дозволити **анонімність** лише у виняткових і обґрунтованих випадках.

21. Для подання заяви до Суду Вам не обов'язково мати представника, а Ваш представник (якщо такий є) може не бути адвокатом. Якщо Ви звертаєтесь до Суду через **адвоката або іншого представника**, Вам потрібно надати **довіреність на представництво Ваших інтересів**. Представник юридичної особи (підприємства, громадської організації тощо) або групи осіб повинен надати документи, які б підтверджували його юридичні повноваження представляти інтереси заявника.

22. Суд не надає **юридичної допомоги** на оплату послуг адвоката з підготовки початкового звернення до Суду. На подальшій стадії провадження, а саме в разі, якщо Суд вирішить повідомити уряд-відповідача про заяву для подання письмових зауважень, Вам може бути надано безкоштовну юридичну допомогу, якщо Ваші доходи недостатні для оплати послуг адвоката, і якщо Суд вбачатиме необхідність такої допомоги для належного розгляду справи.

23. Розгляд Вашої заяви – **безкоштовний**. На початковому етапі процедура розгляду – письмова, тому Вам немає потреби з'являтися до Суду особисто. Вас своєчасно повідомлять про будь-яке рішення, винесене Судом у Вашій справі.

БЛАНК ЗАЯВИ ДЛЯ ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Взято з офіційного пакету документів, які необхідні для звернення до Європейського суду з прав людини (<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/238E6D02-1761-4821-8C8C-0A222B8E4D5B/0/UKRP0pack.pdf>)

VOIR NOTICE
SEE NOTES
ДИВ. ПОЯСНЮВАЛЬНУ НОТАТКУ
UKR

NUMÉRO DE DOSSIER
FILE-NUMBER
НОМЕР СПРАВИ

COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

Conseil de l'Europe – Council of Europe
Strasbourg, France – Страсбург, Франція

REQUETE APPLICATION ЗАЯВА

*presentee en application de l'article 34 de la Convention europeenne des
Droits de l'Homme,
ainsi que des articles 45 et 47 du Reglement de la Cour*

*under Article 34 of the European Convention on Human Rights
and Rules 45 and 47 of the Rules of Court*

*у відповідності до Статті 34 Європейської конвенції з прав людини,
а також до Статей 45 та 47 Процедури Суду*

**I. LES PARTIES
THE PARTIES
СТОРОНИ**

**A. LE REQUERANT / LA REQUERANTE
THE APPLICANT
ЗАЯВНИК**

(Renseignements a fournir concernant le / la requerant(e) et son / sa
representant(e) eventuel(le))

(Fill in the following details of the applicant and the representative, if any)

(Відомості про заявника, а також про його представника, якщо такий є)

1. Nom de famille _____ 2. Prenom (s) _____
Surname / Прізвище заявника First name (s) / Ім'я та по-батькові

Sexe: masculin / feminin Sex: male / female Стать: чоловіча / жіноча

3. Nationalite _____ 4. Profession _____
Nationality / Громадянство Occupation / Рід занять

5. Date et lieu de naissance _____
Date and place of birth / Дата та місце народження

6. Domicile _____
Permanent address / Постійна адреса

7. Tel. N° / Номер телефону _____

8. Adresse actuelle (si differente de 6.) _____
Present address (if different from 6.) / Теперішня адреса (якщо відрізняється від 6.)

9. Nom et prenom du / de la representant(e)¹ _____
Name of representative / Прізвище та ім'я представника

10. Profession du / de la representant(e) _____
Occupation of representative / Рід занять представника

¹ Si le / la requerant(e) est représenté(e), joindre une procuration signée par le / la requerant(e) en faveur du / de la
représentant(e). A form of authority signed by the applicant should be submitted if a representative is appointed.
За наявності представника, додати належним чином оформлену довіреність на представництво інтересів заявника.

11. Adresse du / de la representant(e) _____
Address of representative / Адреса представника

12. Tel. N° / Номер телефону _____ Fax N° / Номер факсу _____

**B. LA HAUTE PARTIE CONTRACTANTE
THE HIGH CONTRACTING PARTY
ВИСОКА ДОГОВІРНА СТОРОНА**

(Indiquer ci-apres le nom de l'Etat / des Etats contre le(s) quel(s) la requete est dirigee)

(Fill in the name of the State(s) against which the application is directed)

(Зазначте Державу(и), проти якої(их) спрямована заява)

13. _____

**II. EXPOSE DES FAITS
STATEMENT OF THE FACTS
ВИКЛАДЕННЯ ФАКТІВ**

(Voir § 19 (b) de la notice)

(See § 19 (b) of the Notes)

(Див. § 19 (б) Пояснювальної нотатки)

14.

IV

III. EXPOSE DE LA OU DES VIOLATION(S) DE LA CONVENTION ET /
OU DES PROTOCOLES ALLEGUEE(S), AINSI QUE DES ARGUMENTS A
L'APPUI

STATEMENT OF ALLEGED VIOLATION(S) OF THE CONVENTION AND /
OR PROTOCOLS AND OF RELEVANT ARGUMENTS

ЗАЗНАЧЕННЯ ПОРУШЕНЬ КОНВЕНЦІЇ ТА/АБО ПРОТОКОЛІВ ТА
ВІДПОВІДНА АРГУМЕНТАЦІЯ

(Voir § 19 (c) de la notice)

(See § 19 (c) of the Notes)

(Див. § 19 (в) Пояснювальної нотатки)

15.

IV. EXPOSE RELATIF AUX PRESCRIPTIONS DE L'ARTICLE 35 § 1 DE LA CONVENTION

STATEMENT RELATIVE TO ARTICLE 35 § 1 OF THE CONVENTION

ЗАЯВА ЗГІДНО ЗІ СТАТТЕЮ 35 § 1 КОНВЕНЦІЇ

(Voir § 19 (d) de la notice. Donner pour chaque grief, et au besoin sur une feuille séparée, les renseignements demandés sous les points 16 à 18 ciaprès)

(See § 19 (d) of the Notes. If necessary, give the details mentioned below under points 16 to 18 on a separate sheet for each separate complaint)

(Див. § 19 (г) Пояснювальної нотатки. Якщо необхідно, дайте пояснення (по пунктах 16 - 18 заяви) до кожного окремого предмету скарги на окремому аркуші)

16. Decision interne definitive (date et nature de la decision, organe – judiciaire ou autre – l'ayant rendue)

Final decision (date, court or authority and nature of decision)

Остаточне внутрішнє рішення (дата та юридична природа рішення, орган, що його ухвалив (судова чи інша інстанція)

17. Autres decisions (enumerées dans l'ordre chronologique en indiquant, pour chaque decision, sa date, sa nature et l'organe – judiciaire ou autre – l'ayant rendue)

Other decisions (list in chronological order, giving date, court or authority and nature of decision for each of them)

Інші рішення (в хронологічному порядку, із зазначенням по кожному з них дати прийняття, юридичної природи, а також органу (судового чи іншого), який це рішення ухвалив

Si necessaire, continuer sur une feuille separee
Continue on a separate sheet if necessary

Якщо необхідно, продовжуйте на окремому аркуші

18. Dispos(i)ez-vous d'un recours que vous n'avez pas exerce? Si oui, lequel et pour quel motif n'a-t-il pas ete exerce?

Is there or was there any other appeal or other remedy available to you which you have not used? If so, explain why you have not used it.

Чи існують (існували) будь-які інші засоби внутрішнього захисту, які Ви не використали? Якщо так, поясніть, чому

Si necessaire, continuer sur une feuille separee

Continue on a separate sheet if necessary

Якщо необхідно, продовжуйте на окремому аркуші

VI

V. EXPOSE DE L'OBJET DE LA REQUETE STATEMENT OF THE OBJECT OF THE APPLICATION ВИКЛАДЕННЯ ПРЕДМЕТУ ЗАЯВИ

(Voir § 19 (e) de la notice)

(See § 19 (e) of the Notes)

(Див. § 19 (д) Пояснювальної нотатки)

19.

VI. AUTRES INSTANCES INTERNATIONALES TRAITANT OU AYANT TRAITE L'AFFAIRE STATEMENT CONCERNING OTHER INTERNATIONAL PROCEEDINGS ЗАЯВА СТОСОВНО ПРОЦЕДУР У ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ІНСТАНЦІЯХ

(Voir § 19 (f) de la notice)

(See § 19 (f) of the Notes)

(Див. § 19 (е) Пояснювальної нотатки)

20. Avez-vous soumis a une autre instance internationale d'enquete ou de reglement les griefs enonces dans la presente requete? Si oui, fournir des indications detaillees a ce sujet.

Have you submitted the above complaints to any other procedure of international investigation or settlement? If so, give full details.

Чи подавали Ви скарги, викладені вище, до будь-якої іншої міжнародної інстанції для розслідування або урегулювання? Якщо так, вкажіть подробиці.

VII. PIECES ANNEXEES

**VII
(PAS D'ORIGINAUX, UNIQUEMENT
DES COPIES, PRIERE DE N'UTILISER
NI AGRAFE, NI ADHESIF, NI LIEN
D'AUCUNE SORTE)**

LIST OF DOCUMENTS

**(NO ORIGINAL DOCUMENTS, ONLY
PHOTOCOPIES, DO NOT STAPLE,
TAPE OR BIND DOCUMENTS)**

**ПЕРЕЛІК ДОДАНИХ
ДОКУМЕНТІВ**

**(ДОДАВАЙТЕ НЕ ОРИГІНАЛИ
ДОКУМЕНТІВ, А ВИКЛЮЧНО КОПІЇ;
НЕ ПРОШИВАЙТЕ СТЕПЛЕРОМ,
НЕ СКЛЕЮЙТЕ КЛЕЙКОЮ
СТРІЧКОЮ І НЕ СКРІПЛЯЙТЕ
ДОКУМЕНТИ)**

(Voir chapitre § 19 (g) de la notice. Joindre copie de toutes les décisions mentionnées sous ch. IV et VI ci-dessus. Se procurer, au besoin, les copies nécessaires, et, en cas d'impossibilité, expliquer pourquoi celles-ci ne peuvent pas être obtenues. Ces documents ne vous seront pas retournés.)

(See § 19 (g) of the Notes. Include copies of all decisions referred to in Parts IV and VI above. If you do not have copies, you should obtain them. If you cannot obtain them, explain why not. No documents will be returned to you.)

(Див. § 19 (г) Пояснювальної нотатки. Додайте копії усіх рішень, зазначених у розділах IV та VI заяви. Якщо у Вас немає копій, Вам слід отримати їх. В разі, якщо Ви не можете їх отримати, поясніть, чому.)

21. a) _____
b) _____
c) _____

VIII

VII. DECLARATION ET SIGNATURE DECLARATION AND SIGNATURE ДЕКЛАРАЦІЯ ТА ПІДПИС

(Voir § 19 (h) de la notice)

(See § 19 (h) of the Notes)

(Див. § 19 (ж) Пояснювальної нотатки)

Je declare en toute conscience et loyaute que les renseignements qui figurent sur la presente formule de requete sont exacts.

I hereby declare that, to the best of my knowledge and belief, the information I have given in the present application form is correct.

Я свідомо заявляю, що усі представлені у цій заяві відомості є точними.

Lieu / Place / Місце _____

Date / Date / Дата _____

(Signature du / de la requerant(e) ou du / de la
representant(e))

(Signature of the applicant or of the representative)

(Підпис заявника або представника)

ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ЗАПОВНЮЮТЬ ФОРМУЛЯР ЗАЯВИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

ВСТУП

Ця пам'ятка призначена допомогти Вам заповнити формуляр заяви до Суду. Будь-ласка, уважно прочитайте її перед тим, як заповнювати формуляр, а потім спирайтеся на неї, заповнюючи кожний розділ формуляра. Заповнений формуляр буде Вашою заявою до Суду, згідно зі статтею 34 Конвенції. Він буде основним документом при розгляді Вашої справи Судом. Тому важливо заповнити його якомога повніше та акуратніше, навіть якщо це означає повторне викладення інформації, що вже була подана Вами до Суду раніше.

Формуляр складається з восьми розділів. Ви повинні заповнити формуляр таким чином, щоб Ваша заява містила усю необхідну інформацію, яка вимагається у відповідності до Регламенту Суду. Нижче Ви знайдете правила заповнення кожного розділу формуляра окремо, а також текст статей 45 та 471 Регламенту Суду.

ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ ФОРМУЛЯРА

I. СТОРОНИ – Стаття 471 § 1 (а), (б) та (в) Регламенту Суду (1-13)

Якщо заява подається більш ніж одним заявником, Ви повинні надати всю необхідну інформацію про кожного з них (на окремому аркуші, якщо це потрібно).

Заявник може уповноважити іншу особу представляти свої інтереси. Такий представник повинен бути адвокатом, що має право практикувати в одній із Договірних Сторін і проживати на території однієї з них, або ж іншою особою, ухваленою Судом. У випадку, коли заявник уповноважений іншою особою, відповідні дані повинні бути вказані у цьому розділі формуляра. Суд буде вести листування лише з цим представником.

II. ВИКЛАДЕННЯ ФАКТІВ – Стаття 471 § 1 (г) Регламенту Суду (14)

Ви повинні зрозуміло та стисло викласти подробиці фактів, що стосуються предмету скарги.

Намагайтеся описати події у тій послідовності, у якій вони мали місце. Вкажіть точні дати. Якщо Ваші скарги стосуються кількох питань (наприклад, різних судових розглядів), Ви повинні описати кожен із них окремо.

III. ЗАЗНАЧЕННЯ ПОРУШЕНЬ КОНВЕНЦІЇ ТА ВІДПОВІДНА АРГУМЕНТАЦІЯ – Стаття 47¹ § 1 (r) Регламенту Суду

(15)

У цьому розділі формуляра Ви повинні якомога точніше пояснити, у чому полягає Ваша скарга, згідно з Конвенцією. Зазначте, до яких положень Конвенції Ви апелюєте і поясніть, чому Ви вважаєте, що факти, викладені Вами у Розділі II, спричинили порушення цих положень.

Ви побачите, що певні статті Конвенції припускають за певних умов деякі обмеження прав, що гарантуються цими статтями (див., наприклад, підпункти від (a) до (e) статті 5 § 1 та 2 статей з 8 по 11). Якщо Ви апелюєте до такої статті, спробуйте пояснити, чому Ви вважаєте невинуватими обмеження, проти яких Ви виступаєте.

IV. ЗАЯВА ЗГІДНО ЗІ СТАТТЕЮ 35 § 1 КОНВЕНЦІЇ – Стаття 47¹ § 2 (a) Регламенту Суду

(16-18)

У цьому розділі Ви повинні викласти подробиці процедур стосовно використаних Вами внутрішніх засобів захисту. Ви повинні заповнити кожну з трьох частин цього розділу і окремо надати інформацію щодо кожної окремої скарги. У пункті 18 Ви повинні вказати, чи існують будь-які інші засоби захисту, до яких Ви не вдалися, і які б надали Вам можливість переглянути справу. Якщо такий засіб існує, Ви повинні його вказати (наприклад, назвати судову чи іншу інстанцію, куди б міг бути направлений позов) і пояснити, чому Ви його не використали.

V. ВИКЛАДЕННЯ ПРЕДМЕТУ ЗАЯВИ – Стаття 47¹ § 1 (e)

Регламенту Суду

(19)

Тут Ви повинні стисло вказати, якої мети Ви бажаєте досягти, звертаючись до Суду.

VI. ЗАЯВА СТОСОВНО ПРОЦЕДУР В ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ІНСТАНЦІЯХ – Стаття 47¹ § 2 (б) Регламенту Суду

(20)

Тут Ви повинні вказати, чи подавали Ви будь-коли скарги, які є предметом Вашої заяви, до будь-яких інших міжнародних інстанцій, що займаються розслідуваннями або урегулюванням подібних питань. Якщо так, то Ви повинні вказати усі подробиці, включаючи назву органу, до якого подавалися скарги, дати і деталі усіх процедур, які мали місце, а також

подробіці ухвалених рішень. Ви також повинні надати копії відповідних рішень та інших документів. Не прошивайте степлером, не склеюйте клейкою стрічкою і не скріплюйте документи.

VII. ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ – Стаття 471 § 1 (є) Регламенту Суду

(21) (ДОДАВАЙТЕ НЕ ОРИГІНАЛИ ДОКУМЕНТІВ, А ВИКЛЮЧНО КОПІЇ)

Не забудьте скласти перелік та додати до Вашої заяви копії усіх судових вироків та інших рішень, згаданих у Розділах IV та VI, а також будь-які інші документи, які, на Вашу думку, суд міг би взяти до уваги як докази (протоколи слухань, заяви свідків і т. ін.). Додайте будь-які документи, на підставі яких виносився вирок чи інше рішення, а також текст самого рішення. Надсилайте виключно ті документи, які стосуються скарг, представлених Вами до Суду. Не прошивайте степлером, не склеюйте клейкою стрічкою і не скріплюйте документи.

VIII. ДЕКЛАРАЦІЯ ТА ПІДПИС – Стаття 45 § 3 Регламенту Суду

Якщо заява підписана представником заявника, до неї повинна додаватися належним чином оформлена довіреність, підписана заявником та його представником (якщо вона не була подана раніше).

СТАТТІ 45 ТА 47¹ РЕГЛАМЕНТУ СУДУ

Стаття 45

(Підписи)

1. Будь-яка заява, згідно зі статтями 33 та 34 Конвенції, подається письмово і має бути підписана заявником або його представником.
2. Якщо заява подається недержавною організацією або групою осіб, вона повинна бути підписана особами, уповноваженими представляти таку організацію чи групу. Палата або Комітет визначає, чи дійсно особи, що підписали заяву, уповноважені це робити.
3. Якщо заявники представлені іншими особами відповідно до Статті 36 (Регламенту Суду), їхній представник або представники повинні додати довіреність або письмове уповноваження.

Стаття 47¹

(Зміст особистої заяви)

1. Будь-яка заява, згідно зі статтею 34 Конвенції, має бути викладена на бланку формуляра заяви, якщо Президент Секції не вирішить інакше. Вона має містити

- (а) прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, громадянство, стать, рід занять та адресу заявника;
- (б) прізвище, ім'я, по-батькові, рід занять та адресу представника (якщо такий є);
- (в) назву Договірної Сторони чи Сторін, проти яких подається заява;
- (г) коротке викладення фактів;
- (ґ) короткий виклад передбачуваних порушень Конвенції та відповідна аргументація;
- (д) докази того, що заява відповідає вимогам прийнятності (використання усіх можливих національних засобів правового захисту та дотримання шестимісячного строку подачі заяви), згідно зі статтею 35 § 1 Конвенції; та
- (е) предмет заяви;

а також супроводжуватися

- (є) копіями усіх відповідних документів, що стосуються справи, зокрема, судових чи інших рішень, що стосуються предмету заяви.

2. Крім того, заявник повинен:

- (а) надати інформацію, а саме документи та рішення, згадані вище у пункті 1 є, які можуть довести відповідність критеріям прийнятності (використання усіх можливих національних засобів правового захисту та дотримання шестимісячного строку подання заяви), згідно зі статтею 35 § 1 Конвенції; та
- (б) вказати, чи представляли вони скарги до будь-яких інших міжнародних інстанцій для розслідування чи урегулювання.

3. Заявники, які не бажають, щоб громадськість їх могла ідентифікувати, повинні це вказати, а також навести причини, що могли б виправдати таке відхилення від звичайної процедури, яка передбачає доступність

інформації для громадськості під час розгляду в Суді. Президент Палати може дозволити анонімність або надати її з власної ініціативи.

4. Невідповідність вимогам, викладеним у пунктах 1 та 2, може призвести до відмови у розгляді заяви Судом.

5. Датою подання заяви для цілей статті 35 § 1 Конвенції, як правило, буде вважатися той день, коли заявник вперше виклав предмет своєї заяви, хоча б у скороченому вигляді, за умови що належним чином заповнений формуляр заяви було подано у строк, встановлений Судом. Однак, Суд може визнати такою і іншу дату, якщо вважатиме це виправданим.

6. Заявники повинні інформувати Суд про будь-які зміни адреси та обставин стосовно заяви.

БЛАНК ДОВІРЕНОСТІ НА ПРЕДСТАВНИЦТВО У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Взято з офіційного пакету документів, які необхідні для звернення до Європейського суду з прав людини (<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/238E6D02-1761-4821-8C8C-0A222B8E4D5B/0/UKRP0pack.pdf>)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДОВІРЕНІСТЬ

(Стаття 36 Регламенту Суду)

Я, _____

ПІП та адреса заявника

цим уповноважую _____

ПІП та адреса представника

представляти мої інтереси у Європейському суді з прав людини, а також у будь-якому іншому подальшому провадженні, передбаченому Європейською конвенцією з прав людини, щодо моєї заяви, поданої, згідно зі статтею 34 Конвенції, проти _____

держава-відповідач

дата відправлення першого листа

місце та дата

підпис заявника

Зазначені повноваження приймаю

підпис представника

Довіреність повинна бути заповнена і підписана заявником, а також адвокатом або іншою особою, уповноваженою виступати в якості представника

55

ЯК І КОЛИ МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ?

ДЛЯ НОТАТОК

ЯК І КОЛИ МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ?